

Illustrerede
KLASSIKERE

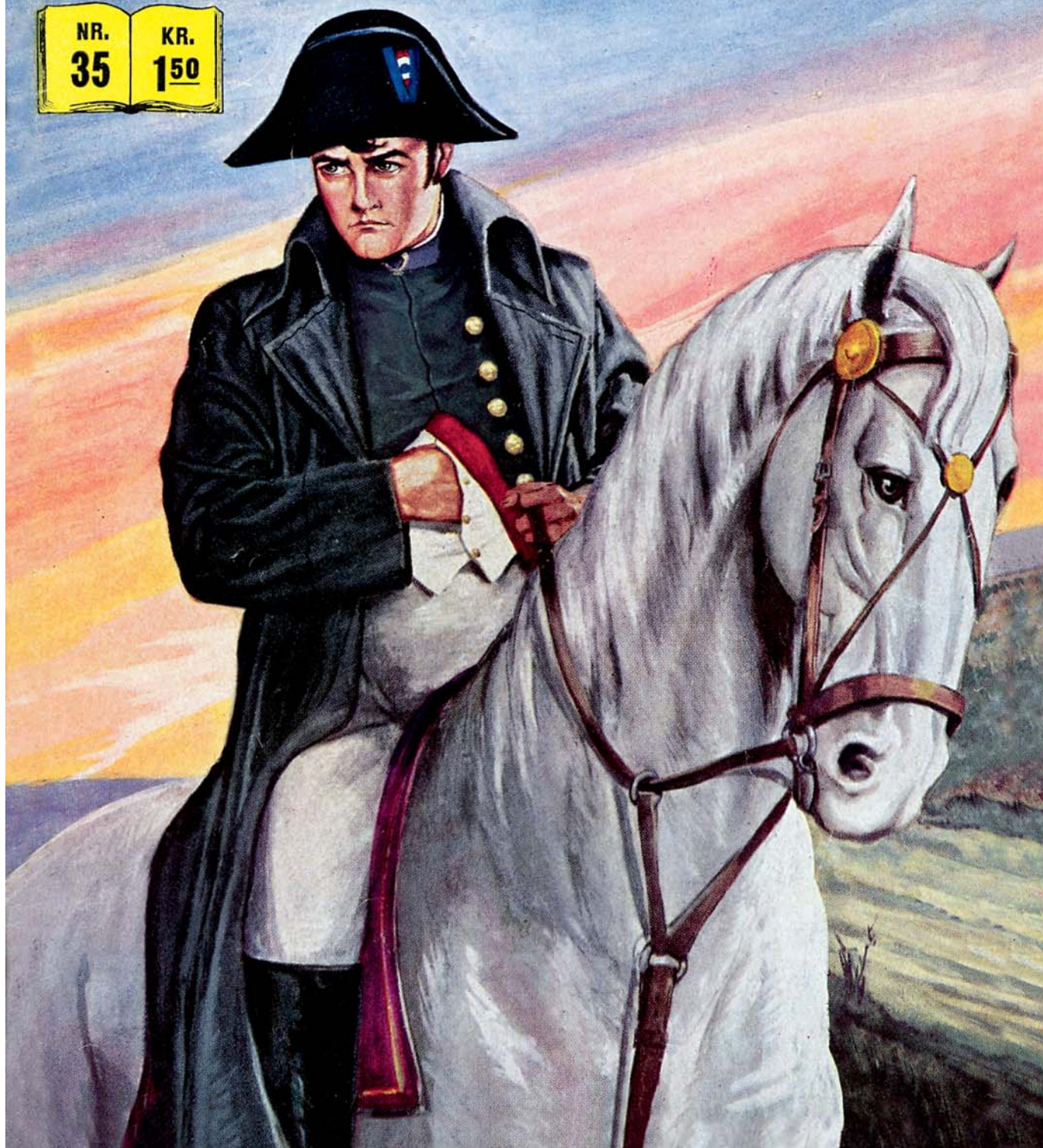
Waterloo

ERCKMANN-CHATRIAN

*De bedste fortællinger af
verdens største forfattere*

NR.
35

KR.
150

Slaget ved Waterloo 18. juni 1815 er måske det mest kendte slag i verdenshistorien. Efter at have domineret Europa i næsten 20 år led Napoleon her sit endelige nederlag, og blev kort efter sendt i tvungen eksil i Sydatlantet på den lille ø St. Helena, hvor han døde seks år senere.

Den unge og sejrige general Napoleon Bonaparte havde taget magten i Frankrig ved et statskup i 1799. Han havde bred støtte i befolkningen, som var led og ked af det kaos, de krige og den lovløshed, som var fulgt i kølvandet på revolutionen 10 år tidligere. Franskmandene håbede på, at Bonaparte var den stærke mand, som kunne bringe ro og orden og fremfor alt: ende på krigene.

Da han i løbet af kort tid besejrede Frankrigs fjender og tvang dem til fred på sine præmisser, nåede hans popularitet nye højder. Og da det franske folk gav sit bifald ved en folkeafstemning, kunne han krone sig selv til kejser af Frankrig den 2. december 1804.

AMBITIØS OG OVERMODIG

Men kejser Napoleon var ingen fredens mand. Hans aggressive og ambitiøse udenrigspolitik udløste snart nye krige med Frankrigs

Paul Delaroche (1797-1859) maleri "Napoleon à Fontainebleau, le 31 mars 1814" viser en slagen kejser kort før abdikationen 6. april 1814.

Napoleon og de 100 dage

af Karl Jakob Skarstein
bearbejdet til dansk af
Anders Hjorth-Jørgensen

Émile Erckmann og Alexandre Chatrian

europæiske rivaler. De første år vandt Napoleon en række strålende sejre, bl.a. ved Austerlitz, Jena og Friedland. I en periode virkede han uovervindelig. Alle hans fjender på det europæiske fastland måtte bide i græsset. Det stoppede ham imidlertid ikke, men efterhånden gabte han over for meget.

I 1812 invaderede han Rusland med over en halv million soldater og satte kursen mod Moskva. Felttoget endte i en katastrofal retræte gennem snestorm og isnende kulde over de russiske stepper. Mere end 400.000 af hans soldater bukkede under.

Nu samlede hele Europa sig mod Napoleon, og selvom han hurtigt fik stablet en nye hær på benene, led han et afgørende nederlag i foråret 1813 i det såkaldte "folkenes slag" ved Leipzig i Tyskland. Året efter invaderede de allierede Frankrig, og Napoleon blev tvunget til at abdicere. Det eneste, han fik lov til at beholde af sit kejserrige, var den lille ø Elba i Middelhavet. Her måtte han leve i eksil med kun nogle få hundrede soldater fra sin trofaste garde.

De allierede sejrherre gav nu magten i Frankrig til kong Louis XVIII fra den gamle kongeslægt Bourbon, som havde styret landet før revolutionen. Men Bourbon-monarkiet gjorde sig hurtigt upopulært ved at gøre forsøg på at genindføre den samfundsstruktur, der herskede før revolutionen, hvor kirken og adelen havde særlige rettigheder og folket som helhed ubetydelig indflydelse. Desuden ydmygede man Napoleons veteraner og forviste mange gamle officerer til eksil i provinsen med pensioner så små, at de blev tvunget til tiggeri. Det medførte, at størstedelen af den franske befolkning hurtigt fik nok af de arrogante og bagstræberiske bourbon'ere.

TILBAGE I TRIUMF

Så vendte Napoleon tilbage til Frankrig. I al hemmelighed var det lykkedes ham og hans trofaste garde at flygte fra Elba i små både og gå i land i Sydfrankrig. Her blev han modtaget af jublende folkemængder, og de store troppeenheder, der blev sendt imod ham, gik i stedet over på hans side. Snart flygtede kong Louis i panik, og Napoleon var på ny Frankrigs hersker.

Napoleon erklærede, at han kun ønskede fred, men det troede hans gamle fjender ikke. Europas stormagter dannede en alliance, som en gang for alle skulle gøre en ende på Napoleons styre, og hundredetusindvis af soldater blev mobiliseret for at invadere Frankrig.

Napoleon besluttede, at angreb var det bedste forsvar, og satte sin hær i bevægelse nordpå mod Belgien, hvor en britisk og en prøjsisk hær forberedte sig på at marchere mod Paris.

I starten af felttoget viste Napoleon glimt af fordums storhed. Med en hurtig og slagkraftig offensiv lyk-

kedes det ham at splitte prøjserne og briterne. Derefter besejrede han prøjserne i slaget ved Ligny og rettede så opmærksomheden mod den britiske hær, som under ledelse af hertugen af Wellington var gået i stilling syd for den lille by Waterloo.

Slaget stod den 18. juni og rasede hele dagen. Hen på eftermiddagen kom prøjserne briterne til undsætning, hvilket kom som en overraskelse for Napoleon, der var overbevist om, at prøjserne fortsat var på retræte efter slaget ved Ligny.

Den franske hær var nu i en håbløs situation, for sammenlagt talte prøjsernes og briternes styrker næsten det dobbelt af de franske. I et sidste desperat forsøg på at bryde igennem de britiske linier, beordrede Napoleon sin kejsergarde til angreb, men gardisterne blev mejet ned af briternes geværskud. De overlevende mistede modet og flygtede. Panikken spredte sig hurtigt, og snart var hele den franske hær i opløsning.

Napoleon var slået og måtte kort tid efter abdicere for anden gang - blot

lidt over 100 dage efter landgangen i Sydfrankrig. Få uger senere overgav han sig til briterne og blev sendt til øen St. Helena, hvor han døde i 1821.

Napoleons anden regeringsperiode blev kendt som "De hundrede dage". Det var et storslået drama, spækket med patos og spænding, hvilket selvfølgelig har inspireret utallige forfattere.

FORFATTERTEAMET FRA ALSACE-LORRAINE

I 1865 udkom Erckmann-Chatrians roman *Waterloo*. Bag forfatternavnet gemte sig to mænd, Émile Erckmann (1822-99) og Alexandre Chatrian (1826-90). De kom begge fra Alsace-Lorraine, grænsende til Tyskland i det østlige Frankrig.

De mødtes, mens de studerede i Erckmanns fødeby Phalsbourg, og blev senere enige om at samarbejde under forfatterpseudonymet Erckmann-Chatrian.

Om samarbejdet siges, at Erckmann skrev alene indtil kl. 5 om eftermid-

Slaget ved Waterloo som den franske maler Felix Philippoteaux (1815-84) forestillede sig et franskkavalleriangreb mod britiske geværer.

dagen. Så kom Chatrian og gav sit bidrag i form af rettelser, forslag til bedre formuleringer og struktur på fortællingerne. Han fungerede også som litterær agent i Paris, hvor han arbejdede på at få deres ting udgivet. Deres første store succes kom med romanen *L'Illustre Docteur Mathéus*

Den engelske overstkommanderende i slaget ved Waterloo, hertugen af Wellington, portrætteret af den spanske maler Francisco Goya i 1812.

i 1860. Den blev fulgt op af succesromaner på samleband: *Madame Therese, ou les Volontaires de '92* (1863), *L'Ami Fritz* (1864), *Histoire d'un Conscrit de 1813* (1864) og *Waterloo*.

Inspirationen til de fleste af deres romaner fandt Erckmann-Chatrian lokalt. Store dele af handlingen i flere af romanerne finder sted i og rundt om Phalsbourg. De levende og farverige skildringer af lokalmiljøet var en væsentlig årsag til romanernes popularitet.

KRIG OG POLITIK

Krig var også et centralt tema i mange af deres fortællinger. Det hang til dels sammen med lokale forhold. Alsace-Lorraine var på mange måder præget af de talrige krige, som havde hærget Europa frem til Napoleons nederlag. Området var ikke kun utallige gange blevet invaderet af Frankrigs fjender, men tusindevis af unge mænd var også blevet udskevet som soldater for at deltage i krigene. Og mange af Napoleons bedste generaler kom herfra.

På caféerne og værtshusene i Phalsbourg kunne de to forfattere høre Napoleons veteraner berette om deres oplevelser. Disse arrede, gamle krigere fortalte gribende historier fra utallige felttog og slagmarker i Europa og Nordafrika.

Efterhånden som erindringen om krigens lidelser blegnede, begyndte franskmændene at se Napoleonstiden i et stærkt romantisk skær. Mest af alt begyndte den at ligne et virkelighedens helteepos, hvor Napoleon og hans soldaters bedrifter var fyldt med *gloire* - en stråleglans af ære og tapperhed.

Denne trend blev styrket, da en nevø af Napoleon i 1852 blev kejser af Frankrig under navnet Napoleon III. Nevøen spillede helt bevidst på sin onkels berømmelse for at vinde folkets støtte. Men Erckmann-Chatrian ønskede ikke at deltage i krigsforherligelsen. I stedet forsøgte de at fremstille krigens brutale virkelighed og alle de menneskelige tragedier, den førte med sig. De understregede, at krig var et resultat af magthavernes magtspil, og at den brede befolkning havde lidt at vinde og alt at tabe i en krigssituation.

Alligevel indeholdt Erckmann-Chatrians romaner - for at imødekomme læserne og tilfredsstillte Napoleon III's censorer - også en tilpas mængde *gloire*.

De to forfattere udbredte et klart politisk budskab gennem deres romaner. De fremhævede 1789-revolutionens bedste ideer - individets frihed og rettigheder og folkets suverænit. Nogen mener, at de på den måde bidrog til svækkelsen af Napoleon III's regime, indtil han måtte abdicere under krigen mod tyskerne i 1870.

FRA SUCCES TIL GLEMSEL

Samtiden hyldede teamet fra Alsace-Lorraine som nogle af Frankrigs bedste forfattere, og kun Émile Zola kunne matche deres salgstal. Men ved indgangen til 1900-tallet svandt deres berømmelse, og i dag kendes

"Napoleon ved St. Bernard Pass" malet 1801 af franskmænden Jacques-Louis David.

de kun af få. En grund til dette var deres folkelige stil, som fik mange i de litterære miljøer til at mene, at deres romaner havde begrænset kunstnerisk værdi.

Den tjekiske litteraturanalytiker Klára Lezatková skriver, at de ikke levede op til naturalismens litterære æstetik, som dominerede deres periode. Deres romaner kan ikke sammenlignes med Émile Zolas eksperimentelle romaner. Men ifølge Lezatková ligger Erckmann-Chatrians originalitet i deres interesse for almindelige menneskers historie i ønsket om både at underholde og undervise - og i deres ikke-parisiske, provinsielle baggrund. Erckmann-Chatrian var folkets forfattere.

Karl Jakob Skarstein
- se biografi side 12

En engelskproget udgave af *Waterloo* udgivet af Charles Scribner's Sons i New York 1904 kan læses på:
<http://www.archive.org/details/waterloosequelt00erckiala>

I USA blev Waterloo trykt i fem oplag. Alle oplag havde samme forside, malet af Alex A. Blum., og rummede alle Graham Ingels tegneserieversion af Erckmann og Chatrians roman.

Graham Ingels (1915-91) vil i tegneseriehistorien altid være kendt som "Ghastly" - dvs. under den signatur, han anvendte som tegner for EC i årene 1950-56¹.

Ingels startede sin karriere som reklametegner i 1931 og tegnede i årene derefter også forsider til amerikanske Pulp-magasiner. Først i 1946 debuterede han som tegneserietegner.

I et par år var han ansat som redaktør hos tegneserieforlaget Standard Publications - også kendt som Better Comics og Nedor Publishing. Her skrev han hovedsagelig synopsis og manuskripter til andre tegnere.

Han begyndte at arbejde for EC i 1948 og bidrog i en ret ordinær tegnestil mest til western- krimi- og romantikserier.

Det var først, da EC lancerede sine skrækhæfter i 1950, at Ingels fik mulighed for at vise sin særklasse.

EC-udgiveren Bill Gaines udtalte senere: "Da vi startede skræktitlerne, brugte vi ikke Graham, fordi

Udgivet første gang i USA som Classics Illustrated #135 i november 1957.

Udgivet på dansk som Illustrerede Klassikere nr. 35 i to oplag - det første i 1957.

Desuden udgivet som Stjerneklassiker nr. 21.

Manus:
Ukendt

Tegninger:
Graham Ingels

Graham "Ghastly" Ingels

vi regnede med, han var god til det, vi brugte ham til. Men når en tegner nu en gang var i folden, skulle han også bruges. Så vi satte Ingels til at arbejde som skræktegner, og det tog

os ikke lang tid at finde ud af, hvad der var sket ... at Ingels var Mr. Horror i egen høje person!"

Så Gaines og redaktøren Al Feldstein begyndte at skrive mere og mere groteske historier, for at se, hvad "Ghastly" kunne få ud af dem. Men selv havde den tilbageholdende og generte mand efter sigende kun lidt sans for det groteske gys.

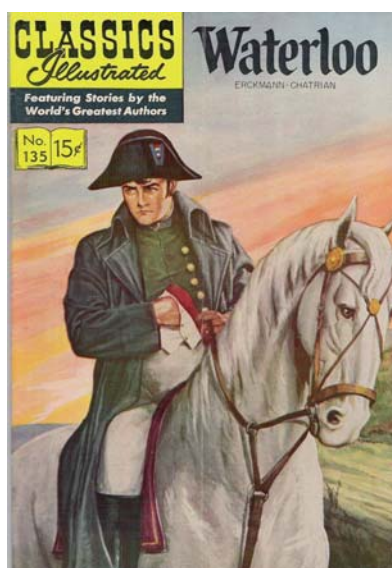
Da EC stoppede alle sine udgivelser - på nær Mad - i 1956, arbejdede Ingels indtil 1960 for Gilberton. Efter i en periode at have undervist på Famous Artists School afbrød han alle kontakter og forsvandt fra tegneseriebranchen. Senere viste det sig, at han var flyttet til Florida, hvor han isolerede sig fra alle - også sin egen familie. Han nægtede at lade sig interviewe eller i hele taget kommentere sin tegnerkarriere.

Graham Ingels havde i 1959 et meget aktivt år hos Gilberton. Ud over bidrag til Classics Special Issue #150A, Royal Canadian Mounted Police, bidrog han til hele otte titler i serien The World Around Us².

Graham Ingels tegnede kun en enkelt Classics Illustrated, Waterloo (CI-135), i 1957.

¹ se side 70

² se bog 4 side 116 og 170

Fra venstre: Den amerikanske førsteudgave, en tysk udgave og den danske Stjerneklassiker.

NOW! GIANT VOLUMES OF SELECTED CLASSICS

PERMANENTLY BOUND IN COLORFUL HARD COVERS
"FOR ALL YEAR-'ROUND GIFT GIVING —
FOR ALL YEAR-'ROUND ENJOYMENT"

EACH GIANT VOLUME CONTAINS 4 OR MORE
SELECTED, COMPLETE NOVELS AS ORIGINALLY
PUBLISHED IN THE FASCINATING
CLASSICS *Illustrated* EDITIONS.

THIS GIANT VOLUME CONTAINS

- A TALE OF TWO CITIES
- ARABIAN NIGHTS
- ROBINSON CRUSOE
- ROBIN HOOD

Each story complete. More than 1800 scintillating 4-color illustrations.

THIS GIANT VOLUME CONTAINS

- THE MOONSTONE
- THE SIGN OF THE 4
- THE MURDERS IN THE RUE MORGUE
- THE FLAYED HAND
- THE PIT AND THE PENDULUM
- THE FALL OF THE HOUSE OF USHER
- THE ADVENTURES OF HANS PFALL
- DR. JEKYLL AND MR HYDE

Each story complete. More than 1150 scintillating 4-color illustrations.

THIS GIANT VOLUME CONTAINS

- THE PIONEERS
- THE PATHFINDER
- THE LAST OF THE MOHICANS
- THE DEERSLAYER

Each story complete. More than 1100 scintillating 4-color illustrations.

ON SALE AT YOUR
FAVORITE DEALER
OR VARIETY STORE

ONLY **50¢** EACH
GIANT
VOLUME

IF THEY'RE OUT OF STOCK, ORDER FROM US AT
60¢ EACH VOLUME INCLUDING POSTAGE AND HANDLING CHARGES.

(75¢ EACH GIANT VOLUME IN CANADA AND FOREIGN)

GILBERTON CO., INC. • 826 BROADWAY • NEW YORK 3, N. Y.

Fra oktober 1949 til februar 1952 blev *An Illustrated Library*-hæfterne - de såkaldte Giants - annonceret bag på *Classics Illustrated*-hæfterne. Ovenstående er fra genoptryk af #4, *The Last of the Mohicans*, fra 1951. Læs mere om udgivelsen side 176.